

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ДО ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ ЗАХОДІВ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ В СПЕЦІАЛЬНОМУ ПОРЯДКУ

PECULIARITIES OF CRIMINAL PROCEEDINGS REGARDING THE APPLICATION OF CRIMINAL LAW MEASURES TO A LEGAL ENTITY IN A SPECIAL ORDER

Бабаєва О.В., к.ю.н., доцент,
доцентка кафедри кримінального процесу
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Даценко Д.О., студентка III курсу факультету права та економічної безпеки
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Прохорова Г.О., студентка III курсу факультету права та економічної безпеки
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

У статті досліджуються особливості досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру у спеціальному порядку, які передбачені окремою главою 37-1, яка регламентує окреслене вище кримінальне провадження щодо юридичних осіб у спеціальному порядку, у розділі VI Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) – «Особливі порядки кримінального провадження». Такі зміни були обумовлені процесом приєднання нашої держави до Організації економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР) і Робочої групи ОЕСР як невід'ємної її частини.

Отже, в статті аналізуються особливості правового регулювання порядку проведення досудового розслідування щодо застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру, а також строків досудового розслідування. Підкреслено важливість дотримання законодавчих вимог та забезпечення ефективного контролю за процесуальними діями на цій стадії, щоб гарантувати справедливість і законність досудового розслідування, уникнути порушень прав осіб і забезпечити належне функціонування кримінального процесу.

Під час аналізу авторами визначено, що однією з головних проблем є обмеження спеціального порядку лише відповідними статтями Кримінального кодексу України (далі – КК України). Це викликає дискусії, оскільки інші види кримінальних правопорушень, що можуть бути вчинені через юридичні особи, залишаються поза межами такого регулювання.

Акцентовано увагу на строках досудового розслідування, що є ключовою процесуальною гарантією дотримання прав та недопущення зловживання правами учасниками кримінального провадження зі сторони обвинувачення. Законодавець чітко визначив порядок обчислення строків, підстави для їх продовження та не менш важливо-наявність судового контролю за цим.

Розглянуто особливості проведення досудового розслідування щодо юридичних осіб у спеціальному порядку в європейських країнах, таких як: Чеська Республіка, Федеративна Республіка Німеччина, Франція та ін.

Авторами зроблено висновок, що питання досудового розслідування щодо юридичних осіб є важливими не тільки з огляду необхідності приведення порядку притягнення юридичних осіб до міжнародних стандартів, а й для забезпечення ефективного досудового розслідування та справедливого кримінального судочинства. Що вимагає подальшого вдосконалення в частині визначення чітких і зрозумілих механізмів, які дозволяють здійснювати ефективне розслідування щодо юридичних осіб без порушення їхніх прав та законних інтересів. Важливим є також удосконалення національного законодавства, щоб усунути прогалини та неузгодженості, що виникають у процесі застосування спеціальних норм щодо юридичних осіб.

Ключові слова: кримінальне провадження, досудове розслідування, заходи кримінально-правового характеру, провадження щодо юридичної особи, спеціальний порядок, строки досудового розслідування, судовий контроль.

The article examines the peculiarities of pre-trial investigation in criminal proceedings regarding application of criminal law measures to a legal entity in a special order, which are provided for in a separate chapter 37-1 which regulates the above-mentioned criminal proceedings against legal entities in a special order, in section VI of the Criminal Procedure Code of Ukraine (hereinafter – CPC) – «Special orders of criminal proceedings». Such changes were caused by the process of our state's accession to the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) and the OECD Working group as an integral part of it.

Thus, the article analyzes the peculiarities of legal regulation of the procedure for conducting a pre-trial investigation regarding the application of criminal law measures to a legal entity, as well as the terms of the pre-trial investigation. The importance of compliance with legislative requirements and ensuring effective control over procedural actions at this stage in order to guarantee the fairness and legality of the pre-trial investigation, to avoid violations of human rights and to ensure the proper functioning of the criminal process is emphasized.

During the analysis, the authors determined that one of the major problems is the restriction of the special order restricted to particular articles of the Criminal Code of Ukraine (hereinafter – the CC of Ukraine). This causes discussions, since other types of criminal offenses that may be perpetrated by legal entities remain outside the scope of such regulation.

The terms of pre-trial investigation are given particular attention, which is a key procedural guarantee of observance of rights and prevention of abuse of rights by participants of criminal proceedings on the part of the prosecution. The legislator has explicitly established the procedure for calculating the terms, the grounds for their extension, and equally important, the presence of judicial control over this.

There are considered the features of pre-trial investigation of legal entities in a special procedure in European countries, such as: the Czech Republic, the Federal Republic of Germany, France, etc.

The authors conclude that the issues of pre-trial investigation against legal entities are important not only in view of the need to bring the procedure for bringing legal entities to international standards, but also to ensure effective pre-trial investigation and fair criminal justice. Which requires further improvement in terms of identifying clear and understandable mechanisms that allow for effective investigation against legal entities without violating their rights and legitimate interests. It is also important to improve national legislation in order to eliminate gaps and inconsistencies that arise in the process of applying special norms to legal entities.

Key words: criminal proceedings, pre-trial investigation, criminal law measures, proceedings against a legal entity, special order, terms of pre-trial investigation, judicial control.

Мета цієї статті полягає в аналізі нормативного регулювання порядку досудового розслідування щодо юридичних осіб у спеціальному порядку, його особливостей, строків та компаративного аналізу відповідного провадження у законодавстві інших країн.

Ступінь наукового дослідження теми. Питання особливості досудового розслідування щодо юридичної особи ставало предметом розгляду таких вчених як Козаченко О.В., Коломієць Н.В., Максименко В.М., Ющенко М.С., Ященко А.М. та інших. Проте, враховуючи новизну окресленого інституту, необхідне його ґрунтовне дослідження.

Виклад основного матеріалу. Інститут кримінальної відповідальності юридичних осіб є відносно новим явищем для українського правопорядку, який був запроваджений у Кримінальний процесуальний кодекс 2012 року, викликав появу значної кількості теоретичних і практичних проблем, що й досі не знайшли належного врегулювання.

Впровадження кримінальної відповідальності пов'язаної з юридичною особою у кримінальний процес України стало суттєвим етапом у наближенні національного законодавства до міжнародних стандартів. До 2013 року кримінальне право України базувалося виключно на принципі особистої відповідальності фізичних осіб, що створювало прогалини в боротьбі з економічною злочинністю, корупційними схемами та іншими правопорушеннями, вчиненими в інтересах юридичних осіб.

Існуючі соціальні фактори – потенціал сучасних кримінальних практик, їх постійне вдосконалення та розширення географії до трансконтинентальних масштабів, що обумовлені функціонуванням глобального багатоконпонентного механізму протидії їх проявам та виконання Україною зобов'язань у контексті європейських інтеграційних процесів зорієнтували на ухвалення Закону України (далі – ЗУ) від 23.05.2013 р. № 314-VII [1]. Ним до Загальної частини КК України було включено розділ XIV-1 «Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб», а КПК України – окремими положеннями, які мали унормувати процесуальний статус предствника юридичної особи, стосовно якої відкрито кримінальне провадження. Вбачається, що ці та інші новації в перспективі допоможуть сформулювати оптимальну та цілісну нормативну модель, особливий порядок кримінального провадження щодо юридичної особи задля упровадження дієвих алгоритмів реалізації, охорони та захисту прав і законних інтересів цього учасника кримінальних процесуальних правовідносин [2, с. 210].

У пояснювальній записці до зазначеного Закону наголошується, що Україна, як держава, що приєдналася до ряду міжнародних договорів, зобов'язана впроваджувати механізми притягнення юридичних осіб до відповідальності за кримінальні правопорушення, визначені в цих міжнародно-правових актах. Це є необхідним кроком для запобігання та протидії протиправній діяльності, пов'язаної із забезпеченням інтересів юридичних осіб на міжнародному рівні. Закон розроблено задля виконання рекомендацій, сформульованих міжнародними антикорупційними організаціями, зокрема Групи держав проти корупції (GRECO) та Спеціального комітету експертів Ради Європи з питань оцінки заходів боротьби з відмиванням коштів (MONEYVAL). Водночас він спрямований на реалізацію міжнародних зобов'язань України щодо впровадження інституту відповідальності юридичних осіб. Прийняття цього ЗУ дозволить Україні виконати свої міжнародні зобов'язання, а також дозволить адаптувати вітчизняну нормативну базу у сфері кримінально-правової відповідальності юридичних осіб до міжнародних стандартів [3].

Однак перші редакції відповідних норм не містили чіткого процесуального механізму реалізації цих заходів.

Через це виникали труднощі у правозастосуванні, особливо на етапі досудового розслідування.

З часом на практиці виявилися значні проблеми, зокрема: 1) відсутність чітко визначеного порядку розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із юридичними особами; 2) нечіткість правового статусу юридичної особи у кримінальному процесі; 3) складнощі з повідомленням юридичних осіб про початок кримінального провадження; 4) недостатня визначеність строків досудового розслідування щодо юридичних осіб.

З метою вирішення зазначених проблем, 04 грудня 2024 року Верховна Рада України прийняла ЗУ № 4111-IX, яким внесено зміни до КК, КПК та низки інших нормативно-правових актів з метою удосконалення правових механізмів притягнення юридичних осіб до відповідальності за підкуп іноземних посадових осіб [4]. Після чого, 9 грудня 2024 року цей закон було передано на підпис Президенту України.

Згідно з даними, наведеними у Пояснювальній записці до зазначеного законопроекту, одним із ключових етапів на шляху вступу України до Організації економічного співробітництва та розвитку є формальне долучення до Конвенції ОЕСР щодо боротьби з підкупом іноземних посадових осіб під час здійснення міжнародних комерційних операцій. Цей міжнародний документ вважається одним із провідних антикорупційних стандартів, виконання якого сприяє просуванню України в напрямі інтеграції до Європейського Союзу. Конвенція висуває ключову вимогу щодо створення незалежного інструменту, який забезпечуватиме притягнення юридичних осіб до кримінальної відповідальності за вчинення корупційних правопорушень, що мають зв'язок із підкупом іноземних посадових осіб у контексті міжнародної діяльності.

Для забезпечення належного правового регулювання процесу притягнення юридичних осіб до кримінальної відповідальності, у згаданому Законі було внесено суттєві доповнення до КПК України. Зокрема, до його структури було включено нову Главу 37¹, яка визначає особливості провадження у кримінальних справах щодо застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру за окремою процедурою. Цей порядок стосується випадків, передбачених частиною другою статті 96³ КК України, що охоплюють діяння, передбачені статтями 209, 369, 369² КК України, у зв'язку з участю посадовців іноземних держав [5].

Як слушно зауважує О. В. Козаченко, заходи, що мають кримінально-правову природу і застосовуються до юридичних осіб, становлять окрему категорію примусових заходів [6, с. 38]. Відповідно, до юридичних осіб не запроваджується кримінальна відповідальність у її класичному розумінні (у формі покарання), а реалізується форма державного реагування у вигляді спеціальних кримінально-правових заходів. Нині, правовою системою України до них віднесено конфіскацію майна, ліквідацію, штраф, а також додаткові (нефінансові) заходи кримінально-правового характеру. Водночас у законодавстві зарубіжних держав передбачений ширший перелік так званих «квазі-кримінальних заходів впливу». Наприклад, вони відображені в положеннях Акта «Про відповідальність колективних утворень за заборонені карні дії» Республіки Польща, Пенітенціарного кодексу Естонської Республіки, КК Республіки Молдова тощо [7, с. 46–49].

Нова Глава 37¹ КПК України також визначає специфіку процесуальної участі представника юридичної особи, щодо якої ведеться кримінальне провадження, визначає порядок проведення досудового розслідування, його строки, процедуру завершення, правила відкриття матеріалів провадження та інші питання. По суті, ці положення є трансформацією загальних положень кримінального процесу, що застосовуються до фізичних осіб, з урахуванням особливостей притягнення до відповідальності юри-

дичних осіб, що забезпечує всебічний та логічно узгоджений підхід до реалізації правосуддя в аналогічних справах.

З урахуванням змін у законодавстві, для більш поглибленого вивчення мети дослідження та конкретизації нових підходів, важливо звернутись до статей 483³ та 483⁴ КПК.

У положеннях статті 483³ КПК України встановлено специфіку проведення досудового розслідування щодо юридичних осіб у спеціальному порядку, у межах якої передбачено застосування визначених процесуальних інструментів. Ця норма регламентує порядок ініціювання відповідного кримінального провадження з боку прокурора, передбачає можливість виділення матеріалів у самостійне кримінальне провадження, а також визначає застосування спеціального процесуального порядку у ході судового провадження.

Відповідно до змісту вказаної статті, у разі встановлення обставин, зазначених в статті 483¹ КПК України, прокурор вносить постанову про початок кримінального провадження стосовно юридичної особи, після чого здійснює внесення відповідних відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань. У тексті постанови має бути викладено стислий опис фактичних обставин діяння, яке є суспільно небезпечним і за своїми ознаками відповідає складом кримінальних правопорушень, передбачених статтями 209, 369, 369² КК України, що були вчинені службовими особами, визначеними частиною четвертою статті 18 цього Кодексу, унаслідок цього виникає необхідність застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового впливу за спеціальною процедурою. Крім того, постанова повинна містити зазначення часу, місця вчинення діяння та інших істотних обставин, відомих на момент її ухвалення. Важливою інновацією є встановлення обов'язку прокурора письмово повідомити юридичну особу про відкриття провадження до кінця наступного робочого дня та надати копію постанови. Це забезпечує оперативне інформування юридичної особи про початок кримінального переслідування та гарантує реалізацію її права на захист.

Сучасним законодавством в ст. 334 КПК України надано можливість виділення матеріалів кримінального провадження – це процесуальна дія, здійснювана судом, суть якої полягає у відокремленні одного провадження на два чи більше для забезпечення їхнього самостійного розгляду в судовому порядку. Зокрема, така можливість передбачена щодо юридичної особи на стадії досудового розслідування, у випадку наявності підстав визначених ч. 2 ст. 483¹ КПК. Це дозволяє уникати затягування слідства через необхідність розслідування дій фізичних осіб, що є особливо важливим у справах з комплексною корпоративною структурою.

Крім того, стаття передбачає можливість ухвалення рішення про застосування спеціального порядку щодо юридичної особи включаючи стадію судового розгляду. Якщо суд встановлює підстави для такого провадження, він може за клопотанням прокурора або з власної ініціативи винести ухвалу про його здійснення без необхідності повернення матеріалів на етап досудового розслідування.

Впровадження цієї статті має на меті значно покращити правозастосовну діяльність, надаючи процесу притягнення юридичних осіб до кримінальної відповідальності більшої системності та передбачуваності. Вона встановлює обов'язок прокурора чітко окреслювати обставини кримінального правопорушення, що підпадає під дію статей 209, 369, 369² КК України, та гарантує юридичним особам своєчасне отримання інформації про факт кримінального переслідування. У той же час обмеження сфери дії спеціального порядку виключно зазначеними статтями КК України може стати предметом фахової дискусії, адже інші злочини, які можуть бути здійснені через юридичних осіб, залишаються поза межами відповідного врегулювання. Це породжує загрозу вибіркового застосу-

вання правових норм і вказує на необхідність подальшої законодавчої модернізації.

Упровадження спеціального порядку здійснення кримінального провадження стосовно юридичних осіб зумовило необхідність точного нормативного визначення не лише процесуальних аспектів досудового розслідування, а й строків його проведення. До внесення змін до кримінального процесуального законодавства України питання, що стосувалося строків досудового розслідування у справах, порушених стосовно юридичних осіб, фактично залишалося поза межами правового регулювання. Така ситуація спричиняла стан правової невизначеності та відкривала можливість для зловживань з боку учасників кримінального провадження. Лише зі впровадженням статті 483⁴ КПК України було закріплено окремий порядок обчислення процесуальних строків у зазначеній категорії справ, у тому числі щодо встановлення загального терміну проведення досудового розслідування та визначення підстав для його продовження.

Відповідно до змісту цієї статті, перебіг строку досудового розслідування розпочинається з дати винесення постанови про здійснення кримінального провадження щодо юридичної особи та продовжується до моменту направлення прокурором до суду процесуального документа щодо застосування кримінально-правових заходів до цієї юридичної особи у встановленому порядку. Ключовим нововведенням стало встановлення максимально допустимого строку розслідування тривалістю шість місяців. Водночас, у разі повідомлення про підозру фізичній особі в межах того самого кримінального провадження, строки досудового розслідування стосовно юридичної особи обчислюються за загальними правилами, визначеними статтею 219 КПК України. Такі правила також застосовуються при об'єднанні кількох кримінальних проваджень.

Крім того, законодавець конкретизував випадки, коли певні часові проміжки не включаються до загального строку досудового розслідування. Наприклад, період зупинення провадження не враховується, якщо після цього воно було поновлене на підставі відповідної постанови прокурора, але підлягає включенню у разі скасування цього рішення слідчим суддею. Також не зараховується час, відведений для ознайомлення сторін із матеріалами кримінального провадження, за винятком дня прийняття рішення про завершення досудового розслідування та повідомлення представника юридичної особи про надання доступу до відповідних матеріалів.

У випадках, коли справа є особливо складною і завершення досудового розслідування у межах шестимісячного строку є неможливим, слідчий за погодженням із прокурором або особисто прокурор, вправі ініціювати звернення до слідчого судді з клопотанням про продовження встановленого строку. При цьому загальна тривалість розслідування не повинна перевищувати дванадцяти місяців. Після спливу передбаченого строку проведення досудового розслідування його поновлення законодавством не передбачено, що спрямовано на недопущення штучного затягування кримінального провадження.

Відповідно до статті 483⁴ КПК України, при поданні клопотання про продовження строку досудового розслідування слід забезпечити наявність повної інформації щодо юридичної особи, зазначити правову кваліфікацію інкримінованого кримінального правопорушення, навести аргументацію щодо причетності цієї юридичної особи до злочину, а також долучити докази, які підтверджують такий зв'язок. Окрім того, у клопотанні має бути чітко окреслено перелік слідчих дій, які ще належить здійснити та для реалізації яких необхідний додатковий час. До клопотання обов'язково додаються матеріали, на які посилається слідчий або прокурор, включно з копіями чи оригіналами відповідних документів, а також витяг із

Єдиного реєстру досудових розслідувань, що підтверджує наявність кримінального провадження, в межах якого ініційовано клопотання. Обов'язковим елементом також є вказівка на мінімальний строк, який, на думку сторони обвинувачення, є достатнім для завершення розслідування. Клопотання повинно бути подане не пізніше ніж за десять днів до спливу шестимісячного строку, а його розгляд слідчим суддею має бути здійснений у триденний термін з моменту надходження матеріалів.

Механізм судового контролю за процесом продовження строків розслідування виступає однією з гарантій дотримання прав юридичних осіб. У разі, якщо прокурором або слідчим не буде надано переконливих доводів щодо необхідності додаткового часу для проведення експертиз або збирання доказів, які раніше об'єктивно не могли бути виконані, слідчий суддя може прийняти рішення про відмову в задоволенні клопотання. За таких обставин, прокурор протягом п'яти днів зобов'язаний вчинити одну з дій, визначених статтею 483¹⁰ КПК України, серед яких, зокрема, може бути ухвалення рішення про закриття кримінального провадження або звернення до суду з відповідним процесуальним документом.

Для повноти дослідження важливо розглянути, як аналогічні питання врегульовані у законодавстві європейських країн. Це дозволяє не лише краще осмислити національний підхід, а й оцінити його відповідність європейським стандартам правосуддя.

У Чеській Республіці кримінальна відповідальність юридичних осіб регулюється Законом № 418/2011 «Про кримінальну відповідальність юридичних осіб та провадження щодо них» [8]. Цей закон визначає умови, за яких юридична особа може бути притягнута до кримінальної відповідальності, а також процесуальні аспекти, включаючи досудове розслідування. Досудове слідство здійснюється у порядку, визначеному КПК Чеської Республіки, з урахуванням специфіки, передбаченої вищезгаданим законом. Водночас законодавство Чеської Республіки не передбачає виділеної «спеціальної процедури» або окремої глави, аналогічної Главі 37¹ КПК України. З огляду на це, провадження щодо юридичних осіб здійснюється в межах загального кримінального процесу, що однаково застосовується до всіх суб'єктів, з мінімальними відступами, що випливають із природи юридичної особи як особливого учасника процесу.

Закон № 418/2011 не вводить жодних окремих процесуальних строків або стадій, присвячених виключно юридичним особам, а лише визначає умови кримінальної відповідальності, правосудності таких суб'єктів і коло кримінальних правопорушень. Положення щодо слідчих дій, строків досудового провадження, участі сторін тощо залишаються у сфері дії загального КПК, без створення окремих процесуальних механізмів.

Чеська Республіка обрала більш інтегрований підхід, що забезпечує уніфікацію процесуальних стандартів, проте водночас може ускладнювати реалізацію специфічних прав, коли загальні правила орієнтовані переважно на фізичних осіб.

Отже, порівняння українського та чеського підходів засвідчує, що, незважаючи на спільну мету – забезпечення ефективного механізму кримінального переслідування юридичних осіб, – національні законодавства обрали різні шляхи її досягнення. Україна пішла шляхом процесуаль-

ного розмежування й спеціалізації, тоді як Чехія зберегла єдність процесуального регулювання, обмежуючись матеріальними та функціональними особливостями.

Німеччина, подібно до Чеської Республіки, не передбачає існування окремого «спеціального порядку» кримінального провадження щодо юридичних осіб, як це встановлено у Главі 37¹ КПК України. У німецькому кримінальному процесуальному праві взагалі не розмежовується досудове провадження (Vormittlungen) стосовно фізичних та юридичних осіб – всі процесуальні дії здійснюються в межах єдиної процедури, закріпленої в КПК Німеччини (Strafprozessordnung, StPO) [9].

Крім того, у німецькому законодавстві відсутнє поняття «досудове розслідування» у тій формі, в якій воно існує, наприклад, в Україні. 9 грудня 1974 року в Німеччині було прийнято Закон про реформу кримінального процесуального права, яким скасовано інститут судового попереднього розслідування та впроваджено нову модель підготовчого провадження у вигляді прокурорського дівання. Прокурор у Німеччині є головною процесуальною фігурою на стадії попереднього розслідування і не лише контролює діяльність поліції, а й безпосередньо організовує й координує розслідування. Поліція в межах цього етапу виконує функції допоміжного органу, діючи згідно з вказівками прокуратури.

Таким чином, у Німеччині існує модель, де рівність суб'єктів не виокремлюється через процесуальні форми, а гарантується шляхом уніфікованого підходу до розслідування, незалежно від правового статусу об'єкта кримінального переслідування.

У Франції також відсутнє поняття «досудове або попереднє розслідування», тому такі його форми, як дівання та попереднє слідство, сприймаються як самостійні, автономні етапи кримінального судочинства, що не об'єднуються під загальним поняттям [10, с. 586]. У Франції кримінальне провадження, як правило, стартує зі стадії «поліцейського» дівання, яка розпочинається з моменту надходження або виявлення відомостей про вчинення протиправного діяння [11, с. 238]. Ф. Депорт і Л. Лазерг вважають, що дівання – це комплекс дій судової поліції, що здійснюється під контролем прокурора до ухвалення рішення з метою підтвердження факту кримінально-карного діяння, збирання доказової бази та встановлення особи, яка його вчинила [12, с. 172].

Іспанія, Італія та більшість інших країн Європи у своєму процесуальному законодавстві подібні до згаданих раніше держав.

Висновок. Статті 483³ та 483⁴ КПК України відіграють важливу роль у регулюванні кримінального процесу щодо юридичних осіб, встановлюючи строки, порядок їх обчислення та забезпечуючи прозорість процедури. Їхні положення спрямовані на баланс між ефективністю розслідування та дотриманням принципу правової визначеності, запобігаючи безпідставному затягуванню кримінальних проваджень. Водночас практичне застосування цих норм потребує ретельного контролю з боку судової влади для недопущення можливих зловживань та порушень процесуальних гарантій юридичних осіб. Попри позитивний вплив на розвиток кримінального процесу, ці норми потребують подальшого вдосконалення та розширення сфери застосування для охоплення ширшого кола злочинів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб : Закон України від 23.05.2013 № 314-VII : станом на 26 квіт. 2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/314-18#Text> (дата звернення: 10.04.2025).
2. Особливий порядок кримінального провадження: підручник / [О. В. Капліна, О. І. Марочкін, М. І. Демур та ін.]; за ред. О. В. Капліної; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків: Право, 2024. – 366.
3. Пояснювальна записка до проекту Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб» [Електронний

ресурс] : // *Верховна Рада України* : офіц. веб-портал. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=%2046901&pf35401=262799> (дата звернення: 10.04.2025).

4. Про внесення змін до Кримінального кодексу України, Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення механізмів притягнення юридичних осіб до відповідальності за підкуп посадових осіб іноземних держав : Закон України від 04.12.2024 № 4111-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4111-20#Text> (дата звернення: 10.04.2025).

5. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI : станом на 26 груд. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 10.04.2025).

6. Козаченко О. В. Архітектура кримінально-правового впливу: поняття, властивості та система кримінальноправових заходів. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2017. № 1 (8). С. 22–40.

7. Ященко А. М. Зарубіжний досвід законодавчої регламентації заходів кримінально-правового характеру. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2017. №3 (17). С. 43–52.

8. Zákon č. 418/2011 Sb. O trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-418>.

9. German Code of Criminal Procedure (Strafprozeßordnung – StPO). URL: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stpo/englisch_stpo.html

10. Коломієць Н.В., Ющенко М.С. Особливості проведення досудового розслідування у кримінальному провадженні зарубіжних країн. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. №1. Р. 583–588. URL: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.01.102>

11. Максименко В.М. Початок досудового розслідування: порівняльно-правовий аспект. *Підприємство, господарство і право*. 2017. № 5. С. 236–240.

12. Михайлюк А. М., Шумило М. Є. Функціональна структура досудового розслідування у КПК Франції та України (порівняльно-правове дослідження). *Вісник кримінального судочинства*. 2018. № 1. С. 170–180.